Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 112. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 14-го ЧЕРВНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 14, 1955. No. 112. VOL. LXII.

ПІДПИСАНО КОНТРАКТ МІЖ ДЖЕНЕРАЛ МОТОРС Й АВТОМОБІЛЬНИМИ РОБІТНИКАМИ

Дітройт. — Згідно з останніми повідомленнями між корпорацією Дженерал Моторс та автомобільними робітниками дійшло до порозуміння в справі підписання нового контракту. Контракт гарантує річні платні і виплачування додаткових допомог робітникам на випадок їх безробіття. В загальному до порозуміння дійшло на тій же базі, що і з компанією Форда. Спілка Об'єднаних Автомобільних Робітників зробила в міжчасі всі приготування до страйку включно до розставлення страйкових стійок вночі з неділі на понеділок. Переговори в справі вимог робітництва велися безпосередньо від суботи мин. тижня під проводом Геррі В. Андерсона, представника корпорації Дженерал Моторс, і Волтера П. Рутера, голови спілки Об'єднаних Автомобільних Робітників і президента КІО. Водночас із переговорами між Дженерал Моторс і проводом автомобільних робітників відбувалися переговори між цією ж корпорацією і Міжнаціональною Юнією Електричних Робітників, які поставили до корпорації такі ж вимоги, як автомобільні робітники. Контракт підписано з дійсністю на три роки так само, як це було у Форда. Дженерал Моторс є найбільшим у світі автомобільним підприємством і найповажнішим її суперником є компанія Форда. З установленням „робочого миру" і підписанням контракту обидвох підприємств з робітниками треба сподіватися в найближчих роках великого зросту автомобільної продукції і дальшої завзятої конкуренції між Дженерал Моторс і Фордом, який вже в останньому році почав випереджувати корпорацію в деяких ділянках продукції особових авт. Провід корпорації Дженерал Моторс плянує випродукувати в самому тільки 1955 році сім і пів мільйона особових авт. Дженерал Моторс продукує 50% всіх авт у З'єдинених Державах Америки. В фабриках корпорації працює 85.000 робітників.

Айзенгавер пропонує постачати закордонові атомові реактори

Юніверсіті Парк, Па. — Президент Айзенгавер промовляв на закінченні шкільного року в Пенсильвенійському Стейтовому Університеті і домагався, щоб ЗДА допомогли закордонним заприязненим державам розбудувати атомову енергію для мирних цілей. Він казав, що ЗДА повинні це зробити, без огляду на це, чи СССР погодиться на це, чи ні. Треба усунути законні і фінансові труднощі та запропонувати заприязненим державам атомові реактори для продукції електричної енергії. ЗДА мали б передати реактори за половину ціни, а ті держави, які не могли б навіть стільки заплатити, могли б їх дістати тоді, коли б погодилися на побудову цих реакторів вкладати свої власні інвестиції. Припускається і ця можливість, що менші держави могли б об'єднуватися та спільно набувати атомові реактори. Президент Айзенгавер дістав титул доктора прав „гонорис кавза" від свого брата д-ра Мілтона Айзенгавера, який хвалив президента як „вояка, виховника і державного мужа".

Труман в обороні публічної електричної енергії

Портленд, Орегон. — Бувший президент Геррі Труман промовляв у Портленді, Орегон, і виступав проти тих, які в підступний спосіб хотіли б знищити ті електрівні, які не є приватною власністю. В цій своїй промові під час прийняття в честь Джефферсона — Джексона Труман сказав, що президент Айзенгавер є „чесна людина", але його влада надужиє вживають ті, які бажають не допустити до того, щоб можна було використати цю силу, яку можуть дати ріки для продукції електричної енергії. Ця промова була вже першою атакою бувшого президента проти Айзенгавера в зв'язку з виборами 1956 року. Труман казав: „Ви мусите мати президента, який вірить у публічне використання наших рік, бо як довго виконна частина уряду не в ваших руках, так довго в цій ділянці буде тільки розчарування і брак акцій". Труман хвалив сенатора Вейна Морса, який став членом Демократичної Партії, і закликав виборців перевибрати Морса на сенатора під час найближчих виборів.

В АМЕРИЦІ

● Відомі в цілому світі 45-річні сіямські сестри, Дейзі та Віолет Гілтон, що досі виступали на різних сценах, заробляючи цим способом на життя, відкрили ресторан в Маямі Біч на Флориді. Вони маленькі ростом і з'єднані спинним хребтом.

● Дирекція міського транспорту Ню Йорку злядила розклад руху на підземній залізниці, щоб пасажири в пізніх годинах знали, коли від'їжджають поїзди і не йшли завчасно до підземки, де на них можуть нападати злочинні елементи. Пасажири можуть затримуватися коло будки, яка має гроші і ін до поїздів перед їх від'їздом.

● Президент Айзенгавер підписав закон, згідно з яким видадуть індіянам 185,000 долярів відшкодування за те, що вони не можуть ловити риби в околиці Бонневілль на ріці Колумбія, де побудовано гребло.

● Найбільше число арештувань за торгівлю наркотиками було в Каліфорнійському стейті, а на другому місці стоїть стейт Ню Йорк. Попереднього року в Каліфорнії заарештовано за цю провину 7,407 осіб, а в стейті Ню Йорк — 4,696, з того числа в самому Ню Йорку — 4,518.

● Служба Публічного Здоров'я повідомляє, що цього року не зареєстровано надзвичайного числа випадків дитячого паралічу в жадній місцевості ЗДА. Попереднього тижня зареєстровано 251 випадок полїо, а в давніших тижнях — 246 і 241.

● Жінка власника реальності і перегонових коней Вільяма Фреліха домагалася через суд на своє життя від свого чоловіка стільки, скільки він витрачає на одного коня, себто 1,400 долярів місячно. Вона одержала розвід і 1,000 долярів місячно на удержання.

● Президент Айзенгавер такий завзятий грач у гольфа, що не припиняв гри навіть під час дощу, який мжичкою розсівав гравців в Клюбі Бернінг Трі в стейті Меріленд біля Вашингтону.

● Ньюйоркський губернатор Аверелл Гарріман у промові в Ню Рошеллі, Н. И., критикував уряд Айзенгавера за те, що він „псує справу зв'язків з закордоном, оборони, вакцини д-ра Солка, побудови публічних доріг та підвищення мінімальної платні за годину праці".

● В Оттаві в Канаді від 10 до 17 червня відбудеться з'їзд 250-х авіаційних фахівців із 15-х держав НАТО, які вивчатимуть техніку летів, нові моделі літаків, метеорологічні фактори та інші проблеми, зв'язані з летунством.

ПРОТИКАТОЛИЦЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В АРГЕНТИНІ: ПЕРОНІСТИ ОБКИДУЮТЬ КАМІННЯМ КАТОЛИКІВ

Буенос Айрес. — Юрба демонстрантів, прихильників Перона демонструвала в неділю проти католиків. Демонстранти обкидали камінням і стріляли в ряди вірних католицької Церкви, які стояли перед митрополичою катедрою на площі Буенос Айрес і викрикували: „Хай живе Перон! Геть з Папою!" Юрба спалила авто перед палатою архиєпископа і вибила камінням вікна в палаті. Багато з католиків було побитих камінням. Чи були ранені стрілами — невідомо. Щойно годину після цих випадків поліція почала розганяти демонстрантів водою з пожежних сикавок. Конфлікт між католицькою Церквою й урядом Перона, який почався сім місяців тому, дійшов свого верхівка, коли в суботу мин. тижня католики відбули з огляду на заборону уряду релігійних процесій по церквах свої Богослуження з приводу свята Божого Тіла. У відповідь на це пероністи влаштували протикатолицьку демонстрацію і то в той час, коли в катедрі правилася Служба Божа на інтенцію Евхаристійного Конгресу, що мав відбутися в Ріо де Жанейро в Бразилії. У відповідь на крики демонстрантів, католики, зібрані перед катедрою, відповідали: „Хай живе Христос!" Архиєп. Сантьяго Люїса, кардинала Копелло, голови католицької церкви в Аргентині, не було під час демонстрації в палаті. Проурядова преса обвинувачує католиків, що це вони спровокували демонстрантів, і що це католики намагалися спалити аргентинський прапор й обкидати камінням редакції газет і чужоземних амбасад.

Ню Йорк приготовляється до відзначення 250-річчя Бенджаміна Френкліна

Ню Йорк, Н. Й. — В Ню Йорку зорганізувався окремий комітет, який ставить собі за завдання найближчого року відзначити 250-річчя з дня народин Бенджаміна Френкліна. На чолі цього комітету стоїть Антоні Дрексел Дюк. Ці святкування мають відбутися в кожному стейті ЗДА і вони мають відбуватися під гаслом „Можемо зробити нашу добу кращою, якщо ми самі почнемо енергічніше діяти". Подібні святкування мають відбуватися і в вільних країнах закордоном. Рік Б. Френкліна почнеться 17 січня 1956 року. Досі 250 громадських діячів і визначних підприємців погодилися бути членами цього Френклінського Комітету. Перше засідання цього комітету відбудеться 13 червня в Ню Йорку, коли Клярене Л. Джорден із Филаделфії має говорити на тему програми відзначування Бенджаміна Френкліна. Двісті товариств і інституцій мають вшановувати діяльність Френкліна як науковця, винахідника, письменника, друкаря, філолога, державного мужа та публічного службовця. Френклін писав 1780 року з Франції, що тодішній поступ каже йому жалувати, „що він вродився завчасно". Він казав тоді, що важко собі навіть уявити, до якої висоти зросте сила людини над матерією впродовж найближчої тисячі років. Сьогодні можна вже бачити, як правдиві були слова Френкліна з-перед 170-ти років.

Німецькі комуністи лякаються, що Москва „зрадить" їх

Берлін. — Німецькі комуністи, які володіють у Східній Німеччині, сильно стривожені актом запрошення Аденауера приїхати до Москви для безпосередніх переговорів про нормалізацію німецько-совєтських взаємин. Виявляється, що совєтський уряд взагалі не поінформував раніше східньо-німецький уряд „суверенної" т. зв. Німецької Демократичної Республіки про свій замір запросити Аденауера і той німецький сателітський уряд три дні мовчав про ту подію. Коли ж комуністичний офіціоз „Нойєс Дойчлянд" приніс урешті вістку про заміряну подорож Аденауера до Москви, то додав до неї завваг, що „східньо-німецький „прем'єр" Отто Гротеволь доражджав совєтському урядові нормалізувати взаємин з Західньою Німеччиною, і що Москва поінформувала східньо-німецький уряд про свою ноту до Аденауера; проте, не сказано в тому комуністичному повідомленні, коли саме совєтський уряд „поінформував" його. Острах, що московські комуністи залишать східньо-німецьких комуністів на льоді, якщо Аденауер пішов би в чомусь назустріч совєтським вимогам, скріплює факт, що совєтські достойники висловились в розмовах з західньо-німецькими журналістами, що перебувають в Москві, досить легковажно про східньо-німецького „союзника" й признали, що на випадок вільних виборів ліпше чи мг би вдержатись режим теперішньої німецької комуністичної партії. З другого боку, західньо-німецький уряд Аденауера найбільш лякається того, чи Москва, „нормалізуючи" взаємини з Західньою Німеччиною і затримавши надалі взаємини із Східною Німеччиною, не захоче таким чином закріпити стан поділу Німеччини. Гратеволь заявив, що совєтський уряд підтримуватиме надалі дотеперішні свої зв'язки з Східною Німеччиною.

Страшна автомобілева катастрофа у Франції

Ле Ман. — Недалеко міста Ле Ман у Франції, за 115 миль на південний захід від Парижу, скоїлась страшна катастрофа під час автомобільних перегонів. Вона сталась якраз на відтинку, де пів милі автострада йде навпростець і де стояла трибуна для глядачів та по обох сторонах шляху стояли глибокі ряди публіки. Три авта гналися майже рівнобіжно зі швидкістю по 125 м. на год. В одному моменті два з отих авт зачепили одно за одно. В одному авті ним. продукції їхав француз, автомобіліст — в другому англійський. Одно авто відбилось об охоронний вал і влетіло поміж мрбу глядачів, — друге запалившись, перескочило вал, і як горіюча маса, кількакратно перевертаючись, вдерлося теж у юрбу панікою огорнених глядачів. Померло досі 78 осіб, а 73 є у шпиталях. Саме призбирування трупів і ранених тривало 2 години. Це найбільша катастрофа, яка колинебудь сталася під час автомобільних перегонів. Іншим автам, що їхали позаду, дано знак сповільнити біг, але взагалі перегони відбувалися далі. Переміг англієць Майк Готорн на авті марки „Джагуар", — але знавці впевняють, що свою перемогу він завдячує тому, що відпали авта, які стали жертвою катастрофи.

1000 ОСІБ ВЗЯЛО УЧАСТЬ У ВІДКРИТТІ СЕЗОНУ НА СОЮЗІВЦІ, НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА СЛОТУ

Не зважаючи на дощеву погоду, кругло тисяча осіб, що приїхали спеціяльно винайнятими автобусами і півтора сотнею приватних автомобілів з багатьох місцевостей і стейтів, взяло участь у формальному відкритті вакаційного сезону на Союзівці, відпочинковій оселі Українського Народного Союзу в горах Кетскил біля Кергонксон, минулої суботи і неділі, 11 і 12 червня. Дощ падав весь день в суботу і до полудня в неділю, опісля випогодилось і програма відкриття відбулася з повним успіхом з деякими змінами в пляні. Приблизно двісті осіб прибуло на Союзівку вже в суботу і того дня вечером відбувся в клюбі „Веселка" плянований на випадок погоди „Веселий Вечір", програму якого заповнила перевважно група пластунів і пластунок під проводом д-ра Ярослава Падоха і Оксани Колодій. Кілька дотепних точок приготовили урядники Адміністрації „Свободи" та Головної Канцелярії УНС. Ситуація могла виглядати безнадійно, як в неділю рано, після короткої перерви, почав падати знову дощ, а вже від десятої години рано на просторе подвір'я Союзівки почали заїжджати один за одним автобуси та приватні автомобілі з реєстраційними табличками стейтів Ню Йорк, Ню Джерзі, Пенсилванія, Конектикат, Массачусетс, Меріленд і навіть таких віддалених як Мішіген і Огайо. Автобусами приїхали переважно члени УНСоюзу з місцевостей Ню Йорк, Джерзі Сіти, Пасейк, Перт Амбой, Стемфорд (Конн.), Вилксбері та ін.

Головною точкою у відкритті сезону була польова Служба Божа та посвячення новозбудованої вілли „Київ" в полудневих годинах в неділю. З уваги на непевну погоду, спільну польову Службу Божу відправлено в великому залі вестибюлі Гостинниці. Відправляв її о. строфан пароха Джерзі Сіти, де находиться головна канцелярія УНСоюзу, Всч. о. Гресків, одягнений в чудові вишивані ризи та якому послугували два вівтарні хлопці. Всю Службу Божу співав джерзі-ситський хор ім. Лисенка під диригентурою мґр Осипа Стецури, з яким багато приявних познайомились уже попереднього дня з телевізійного екрану й рамках першої української телевізійної програми, в якій він взяв участь. Після Служби Божої Всч. о. Гресків виголосив незвичайно глибоку своїм змістом та актуальну і відповідну до нагоди проповідь. Опісля о. Гресків в оточенні пластунів з за ними всі приявні процесією перейшли до віддаленої дещо новонабутої вілли „Київ", де й довершено її посвячення, закінчене Многолітствієм.

Після обіду о год. 3:30 пополудні під вільним небом на просторах біля клюбу „Веселка" почалася програма відкриття сезону та фестину. Програму започатковано піднесенням американського і українського прапорів на високий машт та при співі американського і українського національних гимнів. Прапори підносили з парадою пластуни, а гимни при могутніх голосниках співали пп. Ольга Масаковська і Гелен Ценко. Офіціяльно привітав гостей заступник голови УНСоюзу та голова Комітету, що влаштовував імпрезу, адв. Михайло Пізнак, виголошуючи при цьому палку промову. Він теж склав подяку о. Греськову і п. Стецурі за звеличення нагоди релігійними відправами, пластунам і пластункам та працівникам Головної Канцелярії УНСоюзу і „Свободи" за допомогу в підготові та переведенні програми, представляючи зокрема приявних на відкритті головних урядовців УНСоюзу: гол. предс. Д. Галичина, гол. касира Р. Слободяна, гол. секретаря Г. Германа, головних контролерів д-ра Вол. Галана та П. Кучму і радних головних пп. Марію Демидчук та д-ра Ярослава Падоха і редакторів „Свободи". Він зокрема привітав приявних на святі гостей, представників іншої братерської організації: голову Українського Робітничого Союзу п. А. Батюка та рекордового секретаря УРС п. Т. Миника. Святочну промову виголосив голова УНС п. Д. Галичин. Короткі, підбадьорюючі привіти виголосили пп. Батюк і Миник. Офіційльну частину програми закінчив знову патріотичною промовою адв. М. Пізнак, після чого відбувалася різноманітна фестинова програма, найбільшою атракцією якої був виступ під вільним небом групи танцюристів „Україна" під проводом інж. Василя Полевчака. Дощ перешкодив тільки в переведенні заповідженого вибору „Міс Союзівки", який відложено на іншу нагоду. Сотні гостей радісно і бадьоро провели час, радуючись не тільки атракціями фестинової програми, але й одушевляючись чудовими околицями та красою Союзівки, зокрема її нового здобутку: — прекрасної віллі „Київ", оточеної мальовничими культивованими площами і овоченим садом. Щойно із сумерком почали опорожнятися простори Союзівки, зокрема її нового здобутку: прегарної віллі „Київ", оточеної прекрасними культивованими площами та овочевим садом. Щойно із сумерком почали опорожнятися простори Союзівки від гостей, але не всіх, бо деякі вже залишились на те, щоб провести там свої вакації. Багато інших заповіли свій приїзд та замовили собі місце на пізніше.

Д-Р Я. ПАДОХ ЗДОБУВ СТИПЕНДІЮ ФУНДАЦІЇ ҐВІТНІ

Ню Йорк. — Фундація Джана Гея Ґвітні окремим повідомленням до преси повідомила, що її стипендію на 1955-ий рік здобув д-р Ярослав Падох, разом з 50 іншими студентами з багатьох стейтів і територій ЗДА. Про д-ра Падоха, якого поставлено в заголовок офіціяльного пресового повідомлення, м. ін. сказано: „Заки міжнародні події йому в цьому перешкодили, д-р Ярослав Падох був успішним адвокатом і професором в Польщі і Німеччині. Приїхавши до ЗДА, д-р Падох втратив своє зайняття та впродовж минулих 5-ти років заробляв на прожиток фізичною працею, студіюючи рівночасно у вечірніх школах. У 1956-му році д-р Падох зачинить знову свої правничі студії, цим разом на Університеті Ст. Джан в Брукліні..." Д-р Ярослав Падох, обраний на останній конвенції в Вашингтоні головним радним Українського Народного Союзу та відомий вже в краю і опісля на еміграції та в ЗДА діяч, громадянин і вчений, зокрема відданий провідник Пластової молоді, здобув собі теперішнє стипендійне признання своєю наполегливою студійною працею та винятковими успіхами в студіях, вибившись на перше місце між багатьома студентами своєї кляси. Успіх д-ра Падоха є без сумніву успіхом всієї нашої громади і цим усі щиро радітимуть.

АДЕНАУЕР В ДОРОЗІ ДО ВАШИНГТОНУ

ЗАПОВІДАЄ ВІРНІСТЬ СОЮЗОВІ З ЗАХОДОМ

Бонн, 13 червня. — Порозуміння, на підставі якого Німецька Федеративна Республіка стала партнером вільного світу, не є предметом торгівлі з Совєтами. „Ми не можемо і не будемо вести політику невтральності. Невтралізація Німеччини означала б кінець нашої свободи й загрозу для безпеки Европи", — заявив західньо-німецький канцлер Конрад Аденауер безпосередньо перед своїм відлетом до З'єдинених Держав. Він відповів на предложені йому на письмі запити Джеймсона Рестона, вашингтонського кореспондента „Ню Йорк Таймсу". На перший запит, чи позитивна німецька відповідь на запросини Совєтів приїхати до Москви для нормалізації совєтсько-німецьких взаємин означає зміну німецької політики в дусі послаблення союзів і іншими державами в користь політики невтральності, Аденауер відповів „якнайпевніше ні!" Аденауер переконаний, що велика більшість німецького народу висловилась би проти будь-яких переговорів з Совєтами, якщо передумовою таких переговорів мало б бути зречення з політики тісного союзу з Заходом. Цей союз мусить залишитись базою майбутньої німецької політики. Відмова від такого союзу означала б в найближчому часі запропащення всіх користей, що їх Німеччина дістала завдяки своїй дотеперішній політиці. В основному — заявив Аденауер у відповіді на окреме питання американського журналіста — Західня Німеччина не має нічого проти того, щоб вислати своїх амбасадорів до всіх комуністичних держав Середньої і Східньої Европи, але це залежить ще від дальших переговорів. Одержання від Совєтів запрошення прибути до Москви уважає Аденауер висідом якраз дотеперішньої ясної і рішучої західньо-німецької політики, наставленої на союз з Заходом. Зрештою, Аденауер допускає загально-европейську систему безпеки, яка полягала б у пакті неагресії між існуючими двома військово-політичними бльоками. За передумову істотного значення такого пакту неагресії Аденауер уважає з'єдинення Німеччини й обмеження існуючого стану збройних сил у світі. Аденауер підкреслив, що справа переговорів з Совєтами взагалі ще не вирішена. Він з притиском зазначив, що в 10 років після закінчення останньої війни все ще в СССР перебувають німецькі воєнні полонені і що це „питання найелементарніших людських прав". Щодо допущення Німеччини до ОН, то це, мовляв, таке питання, про яке зашвидко ще говорити. Зрештою, нав'язання німецько-совєтських дипломатичних взаємин „могло б стати причиною до зменшення світового напруження". Канцлер Аденауер вилетів у неділю 12 ц. м. з летовища Кельні і мав прибути до Вашингтону на понеділок 13 ц. м. вполудне.

ПОЧАВСЯ ТИЖДЕНЬ ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТИ

Вашингтон. — Від понеділка 13 ц. м. розпочався тиждень великої політичної активности і то якраз в закордонно-політичних справах. — Цілллю тієї метушливости є прискорити перегляд міжнародної ситуації у зв'язку з комуністичними „мировими заходами в Европі й Азії" та устійнити власну тактику. Тому намічено цілу низку розмов, що їх започаткують відвідини у Вашингтоні індійського дипломата, постійного репрезентанта Індії в Об'єднаних Націях, Крішни Менона. Він їздив в минулому місяці на 10 днів до комуністичного Китаю нібито для з'єднання комуно-китайських вожаків до думки, щоб старатися „визволити" Формозу не воєнними, а мировими засобами, себто відмовою від наїзду на Квімой і Матсу та пізнішого наступу на Формозу, а здобуттям тих островів „етапами". Крішна Менон хвалиться, що це його заслуга, що китайці випустили на волю 4-ох американських летунів. Він заявив у своїх пресових розмовах в дорозі з Індії до ЗДА, що ЗДА повинні тепер зробити якийсь подібний „жест доброї волі" під адресою комуністів. У Вашингтоні не знають, що він має на увазі. Хоча американські політичні кола ставляться до Крішни Менона неохоче, знаючи його з антиамериканських настроїв і прокомуністичної діяльности в кулуарах Женевської конференції, проте през. Айзенгавер і державний секретар Доллес погодились прийняти його на його власне бажання. Знову ж у вівторок почнуться наради з канц. Аденауером, а в половині тижня відбудуться наради з англійським міністром закордонних справ Мек Мілленом і французьким міністром Пінеєм. Темою всіх цих розмов будуть такі справи, як запропонована Совєтам зустріч голів 4-ох великих держав на другу половину липня ц. р., запрошення Аденауера Москвою на безпосередні переговори в справі нав'язання німецько-совєтських дипломатичних й інших взаємин, заява Чу Ен-лая, що комуністичний Китай готов переговорювати з ЗДА про справу Формози, але не про „перемир'я" в протоці Формози, бо — мовляв — Китай і ЗДА не воюють, отже нема що говорити про перемир'я, плятформа для з'єднання Німеччини й інші поважні справи. Але найважнішою з усіх справ є виробити собі одностайний для всіх західніх альянтів погляд на сутню вартість комуністичної „мирової офензиви".

В СВІТІ

● У Каналі Ля Манш загорілися з 9 на 10 червня шведський танкер „Іоганнісгус" 10,788 тони місткости з панамським вантажним кораблем „Буккаир", 7,256 тони місткости. Наповнений газоліною танкер при зударі загорівся і незабаром перетворився в горіючий смолоскип. Згинуло в ньому 20 осіб, а 23, в тому числі молоду дружину корабельного інженера, врятовано. Панамський корабель пошкоджено, але жертв на ньому не було.

● Королівська комісія, покликана до життя урядом для вироблення проєкту реформ в англійських колоніях Африки (Кенія, Уганда й Танганайка), зажадала скасування колоніяльних привілеїв для білих, особливо в користуванні землею. Цей проєкт напевне викличе гострий спротив збоку білих колоністів в Африці і правих кіл в Англії.

● Японсько - совєтські переговори в справі підписання формального миру в строго таємній формі ведуться в Лондоні. Совєтський амбасадор Малік, вислухавши довгу заяву японського делегата Матсумото, заявив, що він мусить порозумітися з Москвою. Переговори перервано на кілька днів.

● У столиці Туреччини Анкарі суд звільнив чотирьох американських вояків, оскаржених у зневаженні турецького прапору: вони нібито здерли його на спортовому грищі і потоптали ногами. Вояки доказали свідками, що під час змагань прапор злетів випадково, і вони зовсім його не зневажили.

● У Франції кошти прожитку зросли в травні ц. р., у порівнянні до цін 1949 року, на 1,6 відсотків. Хоч це за шість років підвищення невелике, але французький уряд стурбований, бо в додатку чуже чулі на свій хатній бюджет, занепокоїлись. Найбільше подорожчали масло й картопля. Зате промислові вироби подешевшали пересічно на 4%.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

КОНКРЕТНА СПРАВА

Сьогодні у нас трудніше, ніж будь-коли, встановити бодай приблизне відношення конкретних і неконкретних справ, довкола яких обертається наше громадське життя. Колись це відношення було дуже виразне в користь такої найконкретнішої справи, як всебічна допомога українському народові в його визвольних змаганнях та у зв'язаних з цим змаганням потребах. Треба було збирати гроші на „Рідну Школу", на інвалідів, на „Просвіту", на політв'язнів, на повodян, на церкви і народні доми в громадах, на школи, на визвольну боротьбу — на безліч благородних цілей та потреб „Старого Краю", при рівночасній імпозантній практичній розбудові нашого місцевого життя. Це були конкретні справи, і під їх кутом проходили всі наші громадські імпрези.

Від деякого часу це відношення почало змінюватись в нашу загальну некористь. Громадські імпрези починають ставати самоціллю, а наше загальне життя починають характеризувати дискутування і теоризування без конкретних висновків і — що найгірше — без будь-якої користи. На наших зборах тепер рішуче забагато „формальних" і рішуче замало практичних справ. А тих практичних і конкретних справ у нас ніколи не бракувало, не бракує їх і тепер. Першою і найбільш пекучою з них є тепер справа використання тих можливостей, що їх дає новий переселенчий закон, та спровадження до цієї країни і приміщення між нами усіх тих наших братів і сестер з европейської скитальщини, які можуть скористати з переселенчого закону.

Переселенча справа останнім часом сильно зактуалізувалась змінами в адміністрації переселенчого закону. Насамперед мало широкий публічний відгомін звільнення з посту асистента державного секретаря в переселенчих справах, п. Корсі. Після того справу знову зактуалізували пропозиції президента Айзенгавера про зміну еміґраційного закону, хоч до переселенчих справ в рямках існуючого спеціяльного закону це не відноситься. Недавно переселенчу справу знову зактуалізовано призначенням на пост адміністратора переселенчого закону енерґійного нюйоркського адвоката Пірса Гереті, із спеціяльним благословенням від президента Айзенгавера, щоб нарешті цей закон здійснити і тим самим допустити й допомогти переселити до ЗДА 214,000 утікачів та інших т. зв. позаквотових імігрантів.

Усе це дає добрі вигляди на те, що справа переведення в життя нового переселенчого закону буде зрушена з місця в найближчому часі, якого вже й так залишилось не багато, бо цей закон, ухвалений в 1953 році, повинен бути здійснений і втратить свою силу з кінцем 1956-го року.

Як виглядає ця конкретна, нагла і пекуча переселенча справа у нас? Наша суспільність наче б про неї забула. Тільки врядигоди хтось про неї згадає, дармащо тут мова дослівно про рятунок, зглядно можливість рятунку бодай 5-ти тисяч наших людей з европейської скитальщини. На наших зборах говориться з патосом про визволення 45-мільйонового українського народу, а забувається за цілком можливий і конкретний рятунок тих кількох тисяч, що їх ми в точно означеному часі могли б врятувати і без більшого труду. Тим часом, наш загал задовольняється тим, що існує ЗУАДК, якому в додатку дехто намагається при кожній нагоді підставляти ногу, і не багато думає про те, що ЗУАДКомітет може виконати і напевно виконав би свої завдання тільки тоді, коли матиме відповідну підтримку збоку громадянства.

Сумне свідоцтво виставляє собі наша громада своїм відношенням до переселенчих проблем. Ще сумніше виглядатиме цей стан, коли ЗУАДКомітет проголосить статистику та підсумки заінтересування і участи в переселенчій акції поодиноких наших організацій. Шкода, що цієї статистики не проголошено перед недавнім Конґресом, бо в ній підсумована не кількість сказаних патріотичних слів, але кількість зложених на патріотичну справу долярів та зроблених для тієї справи діл.

Очевидно, кожний відповідає за себе. Тому ми, зокрема, звертаємось до патріотичного членства УНСоюзу, щоб воно пішло за прикладом свого Головного Уряду, який на останніх річних нарадах ухвалив виасиґнувати на переселенчі цілі для ЗУАДКомітету дальших тисячу долярів, і всіми своїми силами, зокрема своїми долярами та своїми підписами під вимаганими законом переселенчими завіреннями, підтримало цю благородну і конкретну переселенчу справу.

ХАБАРНИЦТВО В СОВЄТАХ

Европейський і азійський Схід мали віддавна сумну славу країн, пережертих хабарництвом. Воно доходило до розмірів, які катастрофально впливали на історичні події. І так, напр., нема сумніву, що одною з головних причин прогри Росії в ІІ війні з Японією в рр. 1904-05 був недоладний, пережертий хабарництвом і грошовими зловживаннями адміністраційно-військовий та залізничний апарат царської Росії, про що залишились прецікаві факти в мемуарній російській літературі (спомини лікаря Вересаєва й ін.). Адже тоді цілі потяги „зникали" на Транссибірській залізничій лінії — фіктивні, існуючі тільки у звідомленнях до Петербурґу з відповідними рахунками, або дійсні, що їх вантаж десь пропав, поки дійшов під фронт! З інших европейських країн „славилась" корупцією передвоєнна Румунія, де державні урядовці були так погано оплачувані, що мусіли включати хабарі при виконуванні службових обов'язків у свій щомісячний бюджет. Наслідком масової корупції і браку соціяльних реформ, комунізм охопив китайські маси й довів до упадку режим Комінтанґу на величезних просторах азійського континенту. В іншій частині світу, Єгипті, корупція за режиму короля Фарука привела до революції і скасування монархії.

Отож було б несправедливо казати, що одні тільки москалі мають нахил до хабарництва. Тільки традиція „старих добрих часів", часів царської хлестаковщини, змальованої у клясичному „Ревізорі" Гоголя, безумовно допомагає процвітанню хабарництва і за совєтської влади. Як за царських часів, так і тепер хабарництво в Совєтському Союзі стало частиною політичної і господарської системи, зумовлене почуттям безвідповідальности службовців у величезному й надзвичайно скомплікованому бюрократичному апараті, й хаотичністю господарських відносин. Гін у маленьких людей „заробити" легким трудом — знаходить в совєтських відносинах поштовх у надто багатьох нагодах такого „зарібку". Брак товарів першої потреби, низька життьова стопа, величезні різниці між нужденною верствою пролетарів і багатою верствою нової партійної буржуазії, що в оцьому „безклясовому" совєтському громадянстві перейняла найгірші питоменності буржуазії „гнилого Заходу", вічна змінливість людей на незчисленних щаблях адміністраційної драбини, врешті лагідніший підхід до кримінальних злочинців, як політичних, і віра, що впливові партійні протектори, також хабарники, покриють спільника-винуватця на випадок виявлення хабарницької афери, — все це сприяє процвітанню корупції в СССР, не зважаючи на крик совєтської преси й спорадичні репресії влади.

Власне совєтська преса є найавторитетнішим джерелом інформацій про окремі випадки хабарництва, що разом складаються на суспільне явище. „Комсомольская Правда" повідомляла про інженера Антонова, який зумів створити в своєму районі цілу систему „приватного оподаткування" підлеглих йому робітників. „Правда" писала про родину Мамедових, що розвела на терені СССР приватну торгівлю п'явками, дістаючи за хабарі державні літаки для перевозу цього „товару". „Партійная Жизнь" писала про самого міністра будівництва Дигая, який довгий час тримав у своєму міністерстві кількох партійників на фіктивних посадах, ділячись з ними одержуваними платнями. За совєтськими газетами, під час ревізії книг у 4,000 державних крамниць Свердловської области стверджено зловживання в 2,535 крамницях на загальну суму 22 мільйони рублів. Очевидно, що величезна кількість зловживань, зв'язаних із перекуплюванням „відповідальних працівників", минається безслідно, а до публічного відома доходять тільки окремі „геніяльні" афери.

Тому не дивниця, що хабарництво є широко використовуваною темою в совєтській літературі. Ніколай Вірта у п'єсі „Хліб наш щоденний" змалював голову колгоспу Тіхого, який заклав „товариство приватних хліборобів" і перекуплював усіх достойників в районі, щоб продукти колгоспу продавати на чорному ринку. Коли ж його накрили, то він витягнув зошита, в якому точно записував кожного, що брав хабарі, і почав шантажувати слідчих, що коли його покарають, то вибухне великий скандал, бо виявиться, хто, крім нього, ще винуватий. Вєра Панова у романі „Пори року" змалювала „героя" Борташевича, достойника совєтського торговельного апарату, який одного дня усумнився „за що ми воювали?", дивлячись на власну родинну мізерію, — і почав жити на широку міру, „доробляючи" надуживаннями. Борташевич був зчудований, коли, забагатівши, побачив люксус, в якому живуть інші совєтські новобагатченки. Борташевич діяв за намовою мудрішої від нього дружини, яка порадила йому пускати на чорний ринок різні товари і переконала, що „жадна ревізія не викриє цього". Вона казала правду, бо Борташевич таки 25 років прожив у люксусі й виховав у ньому своїх дітей, аж поки посковзнулась йому нога (згідно з обов'язковим совєтським „моральним сенсом", що мусить перемогти совєтська справедливість!). Валентин Овечкін в своєму оповіданні „У тій самій області" описує голову колгоспу Дам'яна Васільовича, який вічно мусить возити до міста яблука, шинку й курей, бо інакше не дістане для колгоспу навіть цвяхів, не то частин до тракторів: кожний хоче хабаря! А п'єса Андрея Макайонка „Жовчеве каміння" з'ясовує причини, чому голова районового виконавчого комітету впав на ідею складати фальшиві звіти про хлібозаготівлі: в наказах „згори" про виконування пляну визначувано такі терміни й контингенти, що їх взагалі неможливо було виконати.

Отак потворна державна бюрократія, з хаотичними і безглуздими розпорядками, що їх раз-у-раз то заповідає, то відкликує й таврує вища влада, всі ті безугавні реформи, що їх вводять найвищі достойники, здебільша дилетанти й неуки з партійного апарату, непов'язаність системи з світоглядом і почуваннями окремих громадян, які бездумно повторюють партійні гасла і фрази, але в душі ненавидять партію, або вважають її дійною коровою, — вся та атмосфера безвідповідальщини й байдужности до державного майна, створює хабарництво, як нероздільну частину совєтського раю. Пишучи про це в німецькому журналі „Остевропа", Герман Ахмінов, від якого беремо більшість наведених прикладів, доходить до висновку: „Щоб очистити ці відносини, треба або зректися принципу, що політика керує господарством, і підпорядкувати господарство господарським критеріям, отже зректися самої совєтської системи, або викоренити людський гін до збагачення, що виявилось утопією . . ."

ЩО ТАКЕ АТЛАНТІЙСЬКИЙ ПАКТ?

Це питання стало актуальним, коли в склад цієї організації прийнято нового члена — Західню Німеччину. А відбулося прийняття 9 травня ц. р. в Парижі під час великих урочистостей, на яких промовляли представники всіх держав, що входять у склад цього пакту. Тоді англійська військова оркестра грала німецький державний гимн, німецький державний прапор повівав під паризьким небом, деякі політики західнього світу здвигали плечима, а в Варшаву скликали Совєти своїх „ребят", щоб радити, „як на турка стати".

Згадана організація, яка має офіціяльну назву „NATO" (Northen Atlantic Treaty Organisation), є найважливішою оборонною спільнотою західнього світу. Її засновано 4 квітня 1949 р. при співучасті міністрів закордонних справ ЗДА, Англії, Франції, Бельгії, Голляндії, Люксембурґу, Італії, Канади, Данії, Норвеґії, Португалії та Ісляндії. На початку 1952 р. прийнято до неї Туреччину та Грецію, а тепер — Німеччину.

Атлантійський пакт зобов'язує всіх членів, „згідно з статутом Об'єднаних Націй, вирішувати кожний міжнародний спір мирним способом та в міжнародних взаєминах, не застосовуючи ніяких погроз або насильства". Збройний напад на одного або кількох партнерів пакту вважатиметься нападом на всіх. Умова може бути змінена найскорше по десяти роках, на бажання одного з членів пакту. Шість років тому при підписанні умови створено тільки підставові основи. В міжчасі випрацювано докладні постанови в різних ділянках.

І так, найвищим органом НАТО є Рада з постійним осідком у Парижі, з ґенеральним секретарем лордом Ісмеєм на чолі, яка складається з міністрів закордонних справ усіх партнерів і збирається на наради в певних відступах часу. На її наради можуть бути запрошені, залежно від потреби, й інші фахівці (нпр., міністер оборони, міністер фінансів і т. п.). Цій Раді підлягає Військовий Комітет при НАТО, що складається з шефів штабу всіх партнерів.

Найважливішими постійними органами Атлантійського Пакту є т. зв. Постійна Рада, з осідком у Вашинґтоні, Постійний Військовий Комітет — теж у Вашинґтоні, та Головна Команда (Supreme Headquarter Allied Powers Europe), на чолі якої стоїть генерал Ґрюнтер. Постійна Рада виконує постанови вищих органів (засідає вона винятково і в Парижі) і складається з представників ЗДА, Англії та Франції, по одному від кожної з цих держав. З цією Радою співпрацює Постійний Військовий Комітет, також з осідком в Вашинґтоні. Раді підлягає генеральний секретар Атлантійського Пакту (лорд Ісмей) та його заступник — голляндець, які полагоджують біжучі справи. Вона має ще різні підкомісії.

Головна Команда складається на ділі з двох Головних Команд — ГК „Атлантик" і ГК „Европа" (SHAPE). Командантом „Атлантик" є американський адмірал, а його заступником — англієць. ГК „Атлантик" розпадається на два райони, а саме: на Західній Атлантик, недалеко узбереж ЗДА та узбереж Канади, і на Східній Атлантик з чотирма частинами.

Як вже згадано, на чолі „SHAPE" стоїть американський генерал Ґрюнтер, заступником якого є англійський маршал Монтґомері. З-поміж трьох визначних старшин Головної Команди є два американці та один француз. Район, над яким простягається ця команда, сягає від Далекої Півночі через усю Західню Европу, Середземне море аж по східні кордони Туреччини, недалеко Кавказу.

Цій Головній Команді підлягає ГК „Північ" на чолі з англійцем, ГК „Центральна Европа", на чолі з маршалом Жуеном (француз), ГК „Південь", на чолі з американським адміралом, та ГК „Середземне море", на чолі з англійським адміралом. ГК „Влизького Сходу" ще не створено, хоч в цьому напрямі вже йде праця.

Пляновані німецькі дивізії та фльота входитимуть в склад збройних сил „Европа", але чи в склад „Північ", чи „Центральна Европа" — ще не відомо. Ця справа буде вирішена на нарадах представників Німеччини і інших членів Атлантійського Пакту.

Нестор

ЮВІЛЕЙ АМВРОСІЯ БУЧМИ

У Києві відзначено 50-ліття творчої діяльности Амвросія Бучми — визначного артиста і талановитого режисера, широко знаного глядачеві корифея української сцени. За півсторіччя , що їх артист присвятив мистецтву, створив він понад 300 глибоких образів. Навіть у наскрізь тенденційних і пропаґандивних п'єсах совєтських драматургів яскравий талант Бучми захоплює глядача своєю глибиною. В ювілейні дні А. Бучма дістав багато привітів від працівників мистецтва, колгоспників, робітників і учнівської молоді.

Роман Степанович

НА ТУ САМУ НУТУ

У Лондоні вийшла друком невеличка брошура польського політичного діяча демократичного табору, Станіслава Ольшевського, колишнього адвоката у Львові, п. з. „Криза еміґрації — Проблема Федерації Середньо-Східньої Европи". Брошура, що є збіркою статтей, у першій частині займається внутрішньо-польськими справами, які нас менше цікавлять такими своїми подробицями, як спори за польську конституцію і т. п. Зате друга частина стосується до нового політичного обличчя Східньої Европи, яке явилося б, очевидно, після повалення большевизму. Автор є прихильником федерації і проєктує: „В склад середньо-европейської федерації входили б Естонія, Альбанія, Латвія, Болгарія, Греція, Мадярщина, Чехословаччина, Румунія, Юґославія, Польща, — зі збірним населенням коло 102,500,000 людей. Залишається, одначе (пише далі польський автор), справа України й Білоруси. Щодо України, то теоретично є для неї три розв'язки: 1) федерація з Росією, 2) окрема держава, вільна, тільки зв'язана із західньою і середньо-східньою Европою, і 3) федерація в рямцях Середньо-Східньої Европи й евентуальний вхід разом з цілою федерацією до сконфедерованої Европи. Під теперішню хвилину українські представники висловлюються за другу концепцію, себто за окрему державу, яка не була б у федерації ані з Росією, ані з Середньо-Східньою Европою. Чи те становище, яке висловлює тенденції націоналістичного пережитку, правильне, і чи воно в сучасних умовинах не є вже дещо застаріле, на це мають відповісти самі українці. Персонально мені здається, що реальнішою у наших часах є перша розв'язка або третя, але при першій розв'язці, себто у випадку федерації з Росією, Україні може загрожувати повне поглинення її російським велетнем".

Теорію федерації висувають польські діячі не відсьогодні. Автор покликається у своїй статті на різні федераційні проєкти в різних слов'янських народах, і додати до його списку можна було б ще й проєкт Кирило-Методіївського Братства, який у половині минулого сторіччя був видвигнув у царській Росії протидержавну революційну ідею, що за неї гірко поплатились всі „братчики" з Шевченком у проводі, Драгоманова і — в новітніх часах — В. Липинського та вже виразну федераційну ідею Василя Панейка, з'ясовану в книжечці „З'єдинені Держави Східньої Европи" з 20-их рр. цього сторіччя. Польський діяч має рацію, що українці висловлюються за свою суверенну державу, а ми додамо, що це є, власне, наслідком гірких історичних розчарувань в ідеї федерації. Ідея федерації асоціюється у поляків з Яґайлонською імперією, коли то Польща досягла була шпилю своєї могутности. Але для українців Польща зі своєю федераційною фірмою Польща-Русь і Литва і своїм гарним гаслом „За нашу і вашу вольносць" — це синонім приспішеної національно-культурної полонізації, адміністраційно-політичної уніфікації з Польщею та економічної експлоатації. Це — найгірша рекомендація федераційної ідеї, як покришки для того, що сам п. Ольшевський називає проблемою східньо-европейської федерації. І тому з найбільшим недовір'ям українці ставляться до федераційних проєктів, які виходять з польської сторони. Це виявилося, напр., у відношенні до концепції „Мєндзиморжа", тим паче, що самі автори цієї концепції мали незручність дуже виразно підкреслювати, що міжморська федерація (між Балтиком - Чорним морем - Адріятиком) була б під, так би мовити, лідерством Польщі.

Українці розчарувалися в федерації яґайлонського зразка і у псевдо-федерації (бо насправді це був дводержавний союз) переяславського зразка. В обох цих випадках і Польща й Московщина використали ідею тісної міжсусідської кооперації для переведення безпощадного походу за творення не тільки державного, але й національного польського, чи пак російського моноліту. І тому з того часу федераційні комбінації взагалі дуже непопулярні в українців, які не сприймають їх навіть від власних теоретиків. І тому ані Кирило-Методіївське Братство, ані згадана брошура В. Панейка не залишили тривкішого сліду на українській політичній думці, тим паче, що В. Панейко проповідував теорію східнього федералізму — з Московщиною.

Зрештою, книжечка Станіслава Ольшевського заслуговувала б на деяку увагу з українського боку, як праця польського автора, що хоче бачити Україну державною в будь-якій комбінації і доцінює її ролю на Сході Европи, коли б знову таки не повторилась у С. Ольшевського та сама фраза, яка червоною ниткою тягнеться в писаннях і заявах всіх польських політиків від ліва до права. На сторінці 9/10 читаємо: „Всі одностайно тавруємо розподіл Польщі, уярмлення її Росією і капіталістичний комунізм, всі спираємо наші надії на Заході й боїмося німецької експансії, домагаємось кордону на Одрі і Ніссі на Заході та ризького кордону на Сході . . ." Оцей ризький кордон є альфою і омегою польського політичного думання навіть у Станіслава Ольшевського, демократа, який визнає конечність спільного з українцями антикомуністичного фронту.

Конечність такого фронту признає і ред. Клявдіюш Грабик. Відповідаючи недавно авторові цих рядків на одну його статтю в „Свободі", п. Грабик писав у нюйоркському польському щоденнику: „Сьогодні українці репрезентують становище бездоганно державницько-леґальне та вороже у відношенні до Росії, і тут ми займаємо з ним спільну солідарну плятформу". Це сказано дуже гарно. Але як практично підійти до справи спільної і солідарної плятформи в спільній і солідарній боротьбі проти комуністичної Росії, коли одночасно польські прихильники такого фронту, ті, що розуміють, або повинні розуміти, що Польща ні в якому разі не може вдержатись поміж німецьким і російським кольосами і що нема ніяких виглядів на польсько-російську кооперацію знову коштом України, що навіть розумні польські діячі проповідують Польщу — по Збруч-Буг! Чи можливий спільний фронт, коли одночасно один член того фронту кричить безугавно, що йому „належать" етнічні землі іншого члена фронту?! Коли для добра майбутніх поколінь потрібна польсько-українська злагода на спільному протиросійському фронті, то й треба створити політичні й психологічні передумови для такої злагоди.

Дмитро Галичин, Екзекутивний Заступник Голови Українського Конґресового Комітету

НА ПЕРЕЛОМІ

ЗВІТ З ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ ЗА РОКИ 1952—1955

9

г) Розсилка пригадок нереґулярним платникам Народного Фонду

На підставі переведеної аналізи, узнано бажаним, а навіть необхідним, нав'язати з цими нереґулярними - випадковими платниками жертводавцями тісніший контакт, надіславши кожному персонального листа, із зазначенням його пожертв та із запрошенням до постійного зв'язку з Народним Фондом. Такі листи справді розіслано всім особам з „третьої категорії", при чім до листа додано стислу програму праць, які переводить або плянує Український Конґресовий Комітет і на реалізацію яких, власне, потрібні засоби. Листи щойно недавно розіслано і про матеріяльний ефект ще не можна говорити. В кожному разі, і незалежно від матеріяльного ефекту, над цією категорією платників потрібна буде й дальша праця, бо все ж цих 70% випадкових жертводавців були тим активом, на якому спирався і спирається Народний Фонд.

ґ) Новий великий плякат Народного Фонду

До цих же заходів, що мають на увазі збільшення Народного Фонду, належить і видання нового великого плякату. Правда, потреба видати плякат назріла уже давно, бо перший плякат видано п'ять літ назад, себто ще в 1950 році. Плякат виконав акад. маляр Петро Холодний. Видано плякат в кількості 2.000 примірників українською мовою, а, крім того, на підставі минулого досвіду, 500 примірників англійською мовою — для тих американських українців, що вже не читають по-українськи. На підставі постанови Екзекутиви УККА, з цих плякатів ухвалено випдати листівки, в кількості по 40.000 примірників українською і англійською мовами, для другої великої розсилки.

Крім всіх цих заходів, ухвалено також, згідно з традицією, перевести другу велику висилку всім передплатникам чотирьох українських часописів.

На цей раз всім передплатникам вислано знаменну промову бувшого секретаря внутрішніх справ ЗДА Оскара Чепмена, що він її виголосив на V Конґресі Американських Українців. Ця промова надається, як добрий інформаційно-пропаґандивний матеріял, для поширення серед американців, з якими доводиться зустрічатись нашим людям. Крім того, всім передплатникам розіслано короткий інформаційний лист, з підкресленням, що, у зв'язку з VI Конґресом Американських Українців, також Народний Фонд мусить репрезентуватися належно. Позатим, кожний адресат дістав дві листівки з великих плякатів Українського Народного Фонду, що добре надаються, як аґітаційний матеріял між нашими людьми.

***

Це були би ті головні акції, що їх переведено в зв'язку з Народним Фондом в часі від 5-го до VI Конґресу. Позатим, в зв'язку з потребою і нагодою, переводились і менші акції, що мали ту ж мету — збільшення Народного Фонду. Так, видано низку обіжників до Відділів УККА, з пропозицією урухомити на місцях інститут збірщиків. У зв'язку з цими обіжниками, усім Відділам УККА вислано конверти з адресою УККА, які то конверти збірщики мали б залишати тим громадянам, що їх не застали б дома під час відвідин. Далі, з нагоди концертів Капелі Бандуристів в менших місцевостях стейтів Ню Йорк і Коннектикат в місяці лютому ц. р., видано летючку про Народний Фонд для масової роздачі українцям, що відвідають концерти. Окремо також треба відзначити виїзд і виступи на місцях представників Ради Директорів УККА і співробітників УККА, як п.п. Л. Добрянський, Д. Галичин, С. Ярема, М. Пізнак, А. Батюк, С. Спринський, М. Стахів, В. Мудрий, Я. Гайвас, Р. Смаль-Стоцький, Ю. Ревай, В. Шандор та інші. Ці прелеґенти, поруч із справами політичними, також всюди порушували і підносили справу Народного Фонду.

1. — Для осінньої висилки, як новина, плянується кілька кольорових картин (образів) з життя України (образи з тематикою історичною, також картини побутові чи з природи України). Намічено видати 4-6 образів, форматом 10×14 цалів.

2 — Ухвалено видати повний Загальний Виказ усіх платників і жертводавців Українського Народного Фонду за всі п'ять років. Видання подумане, як перегляд жертвенности українців у З'єдинених Державах Америки і як засіб притягнути до Фонду тих громадян, що ще не є членами Фонду.

3. — Намічено акцію для відновлення зв'язку з тими громадянами, які не відгукнуться на лист, що розісланий в рямцях акції 1954 року нереґулярним платникам.

4. — Позатим, в стадії практичного вирішення інші акції, що мають на увазі збільшення Народного Фонду.

***

Суми, що вплинули до Народного Фонду в роках 1950-1954, були такі:

в 1950 р. вплин.	— $102,215.74
в 1951 р. вплин.	— $128,963.79
в 1952 р. вплин.	— $136,268.97
в 1953 р. вплин.	— $117,229.66
в 1954 р. вплин.	— $ 93,493.94
Разом за 5 літ існування УН-Фонду вплинуло	— $578,172.10

Організаційний огляд

Очевидно, що вся праця УКК, всі його акції і зокрема збірка Народного Фонду, що є базою тієї праці, залежні у великій мірі від нашої зорганізованости. Тому теж справа організаційного охоплення нашої спільноти в консолідаційних рямках УКК була одною з головних турбот цього Комітету у звітовому часі. Як виглядає організаційний стан УКК сьогодні та що зроблено в цьому відношенні у звітовому часі:

1949 році, в часі IV Конґресу, було 5 Відділів УККА: Ню Гейвен, Дітройт, Гемтремк, Ню Йорк, Филаделфія. На Конґресі брало участь 425 осіб, з того 308 делеґатів заступали 472 організації.

В 1952 році, в часі V Конґресу, Український Конґресовий Комітет Америки мав 84 Відділи й Ініціятивні Комісії Конґресового Комітету в 23-х стейтах. На Конґресі брало участь б. 1500 осіб, з того 799 делеґатів заступали 595 організацій.

Перед VI Конґресом: в дні 30 квітня 1955 року, Український Конґресовий Комітет Америки мав 153 Відділи й Ініціятивні Комісії та 5 стейтових філій, отже, разом 158 клітин в 29-ти стейтах.

В тім числі є 11 клітин, що, мимо наших старань, не вдалося вдержати їх активними. Їх можна уважати неіснуючими.

Найбільше Відділів Українського Конґресового Комітету є в стейті

Пенсилвенія, а саме — 45, далі йдуть:

Ню Йорк	— 33
Ню Джерзі	— 17
Коннектикет	— 10
Огайо	— 8
Мишиґен	— 6
Індіяна	— 5
Масачузетс	— 3
Ровд Айленд	— 3

В НАС ОДНА І ТА САМА МЕТА

ПРИВІТ ПРЕЗ. Д-РА СТ. ВИТВИЦЬКОГО ДЛЯ VI. КОНҐРЕСУ

Під час недавнього Шостого Конгресу Американських Українців виступив з привітом для Конґресу президент УНР в екзилі, д-р Степан Витвицький. Цей виступ викликав протест частини приявних делегатів, яка залишила на той час залю нарад і цей інцидент є дальше предметом суперечних поглядів та полеміки. Дослівний текст того привіту звучить:

Достойні Пані й Панове!

Від імені Державного Центру Української Народної Республіки вітаю VI. Конгрес Американських Українців. Бажаю на вступі підкреслити, що українська іміграція в ЗДА була завжди і є одною з головних допоміжних сил у нашій всенародній боротьбі за визволення. Її заслуги записані будуть з о л о т и м и буквами в літописі української діяспори. Вашої вірности Батьківщині Україна ніколи Вам не забуде.

Нашу д а в н ю іміграцію пригнала сюди життєва боротьба, важкі життєві обставини. В твердих умовинах нового побуту вона виростила тут вже третє покоління і зберегла своє почуття приналежности до українства. Цей нерозривний зв'язок завдячує вона у головній мірі тим духовим цінностям, які принесла вона зі собою із Старого Краю. Це були ті абсолютні, незрушимі вартості, на яких засновується все особисте й громадське життя: совість, віра, честь, правда, самопосвята для других. А особливою прикметою тієї віри не був розрахунок на ті користі, особистого чи суспільного порядку, які приносять з собою збереження непорушних моральних законів, а беззастережна відданість Богові, в якій українська людина бачить ввесь змисл життя. Це признака високої української духової культури.

І тому українська душа серед важких життєвих умовин Нового Світу відзивається найбільш могутнім і повним акордом на заклик до її релігійних почувань. Буде одним з головних завдань Вашої Установи та її високим умінням — і не тільки її — включити у сферу релігійних почувань як один з видів релігійної практики любов і відданість нашої еміґрації . Українській Батьківщині. Це теж одна з головних форм служби Богові. Бажаю з душі Вашій Установі, щоб їй повелось те завдання вповні здійснити.

Я радий теж, що можу привітати Вас після докінчення першої каденції вже об'єднаного Конґресового Комітету. Ваше об'єднання, як і кожне з'єднання на здоровій моральній основі, мусіло скріпити Ваше становище серед американських політичних організацій. Бажаю Вам, щоб ту єдність зміцнили й розбудували.

Тим більшу ціну має та одностайність фронту, що довкруги нашої справи і перед нею виростають щораз більш загрозливі труднощі. Тут не місце на зображення нашого, під цю пору незвичайно трудного, політичного положення. Вистачить коротко згадати, що ми є свідками широко, на міжнародну міру, закроєної антиукраїнської конспірації, монтованої певними ворожими нам чинниками, якої вістря спрямоване в саму основу нашої боротьби за державу. Крім того виринає перед нами загроза так добре відомих нам затій проти цілости українських земель. Маю на увазі ворожу акцію, скеровану на захват Західньої України. Але одно певне, що хтонебудь схотів би своєю рукою посягнути по ту, чи будь-яку іншу частину української землі, той зустрінеться з рішучим відпором цілого народу. Коли б яка-небудь аґресія з чийого-небудь боку заставила нас до збройної оборони нашого права, то на тому бойовому фронті знайдуться всі: наддніпрянці і галичани, всі українці, без різниці партій і політичних переконань. В одній із своїх постанов Ви напевно дасьте рішучий вислів Вашої одностайної постави відносно тої капітальної справи української політики.

Перед Державним Центром і перед Вашою організацією виросте між іншим ще одно важливе питання: це підготова нашої дії на випадок міжнародного збройного конфлікту. В деяких кругах нашого й чужинецького політичного світу не раз замало виразно відзначається свідомість, що рішаюча роля у тому зударі припаде не танкам, ні бомбовикам чи атомовій зброї, а в остаточному висліді тим кличам, в ім'я яких виступають до бою воєнні сили західнього світу. Це в першу чергу був би похід ідей. Бо ж по суті всі змагання між західнім світом і большевицькими вождями ведуться за основи людського світосприймання. І у тому змагу українство з цілою рішучістю заявиться і стане по боці основ західньої, точніше, християнської культури. Тим то наша еміґрація може і буде вертатись на Україну тільки з Богом. Бо Україна це для нас один є виявів найвищої правди і найвищого добра. Маємо підстави думати, що на її долю впаде почесна, але і не легка роля того атракційного центру, який на території поваленої совєтської імперії повинен буде згуртувати всі конструктивні сили, необхідні для будови нового ладу і нового життя. Вашим завданням і завданям Державного Центру буде приготовити кадри піонерів такої нації.

Є певні зовнішні сили, які хотіли б вбачати у перехідних несуттєвих різницях, що бувають завжди серед всіх людей і всіх установ публічного порядку, засновки якихось глибших противенств між Державним Центром і Українським Конгресовим Комітетом. Я хочу ствердити, що між Державним Центром і Українським Конгресовим Комітетом немає ніяких розходжень, яких при добрій волі не можна б поладнати. А вже найменшу ролю тут грають якісь міркування матеріяльного характеру. Слід відзначити, що в Державному Центрі згуртовані люди чистих намірів і чистих рук, що віддають безінтересовно свою працю народній справі, жертвуючи своїми особистими інтересами і навіть так званою славою. Впевняю Вас, що ні мені, ні товаришам моєї співпраці ніколи на добрій волі не збуватиме, як і досі не збувало.

Ми, цебто Д е р ж а в н и й Центр, бажаємо встановити для наших взаємин з Вами таку плятформу, на якій по суті не було б місця для розподілу на дві катеґорії, на „ми" й „ви". Бо ми знаємо, що Ваша й наша життьова свідомість сповита одною і тою самою тугою, що Ваші й наші серця б'ються під ритм одного й того самого найвищого пориву.

Правда, Ваша дорога, як американських українців, і шлях нашої політичної дії може не завжди проходитимуть одною й тою самою лінією, але у них є одна і та сама мета, оба ці шляхи ведуть до престольного ґорода державної України.

На кінець прошу Вас, достойні Пані й Панове, передати від Державного Центру й від мене Вашим найближчим, Вашим приятелям і знайомим та всій українській родині в ЗДА мій з глибини душі пливучий привіт. До нього добавлю бажання: нехай Бог дозволить Вам і Вашим дітям та Всім українським людям оглядати своїми очима світлий осяг Ваших найкращих задумів і мрій і переможний успіх нашої спільної праці і наших спільних жертв для України.

„ІСТОРИЧНІ ПОЧАТКИ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ"

(Резюме доповіді д-ра Івана Лисяка-Рудницького, виголошеної в Істор.-філос. Секції НТШ в Ню Йорку дня 3 квітня 1955).

Доповідач зупинився на різних теоріях про ґенезу слов'янського населення Карпатської України. Одні автори (Надеждін, Філевіч, деякі сучасні совєтські учені) шукають в Карпатах прабатьківщини слов'ян, чи хоч би тільки східніх слов'ян. Знов же згідно з поглядом, який панівний у мадярській історіографії, та що за його речника можна вважати, м. ін. Бонкала, слов'янське руське населення з'явилося на Закарпатті тільки під кінець Середніх Віків, від 13 ст. починаючи, коли зруйнована татарським наїздом Угорщина відбудовувалася при допомозі стягнених звідусіль колоністів.

Теорія про карпатське походження слов'ян не заслуговує на довір'я. Згідно з думкою Нідерле і Грушевського, за первісних мешканців карпатської полоси треба вважати племена тракійського походження. Тракійці, нині вимерла галузь індоевропейської сім'ї, у стародавні часи заселяли велику частину Балканського півострова та сумежних країн. В Дакії (Семигороді) вони створили міцну державу, що була завойована римським імператором Траяном у 2-му ст. по Хр. Є підстави думати, що східня частина Закарпаття, де розташовані соляні копальні, які вже експлуатувалися у старинні часи, перебувала під римською контролею.

В добу Мандрівки Народів через Карпатську Україну пересунулися германські племена (вандали, ґепіди). Знов же угорська наддунайська рівнина, — що з географічного погляду являється останньою ланкою великої евразійської степової полоси, — притягала кочівників зі Сходу. Тут у 4 ст. був центр держави гунів, а в 6—8 ст. держави аварів. Розселенню слов'ян у наддунайських і балканських країнах сприяло їхнє підданство могутній аварській орді. Коли ж на початку 9-го ст. аварська держава впала під ударами Карла Великого та болгар, слов'яни заселяли всю наддунайську кітловину та Семигород.

В тому часі, коли слов'янська стихія переважала в усіх сусідніх землях, територія Карпатської України теж, очевидно, не могла творити якогось вийнятку. Наявність с л о в ' я н с ь к о г о населення стверджується там археологічними знахідками (решки городищ) та географічними назвами. Старі слов'янські назви, що їх потім перебрали мадяри, зберегли у мадярській формі носові голосні (напр. українське Мукачево, мадярське Мункач), які у східньо - словянських діялектах уже заникали в 10 ст., це доказує, що ці слова були засвоєні мадярами швидко після їхнього приходу.

Теорія про пізній наплив українців до Закарпаття спирається головно на трьох наступних арґументах: 1). Гірський гребінь Карпат творив, мовляв, у давніх віках непроходиму бар'єру між північним та південним схилом — так, що перед 13-им ст. прихід українців був фізично неможливий. 2). Територія сучасної Карпатської України майже до кінця Середніх Віків була незаселена та покрита пралісами і тут просто не було місця для ніякої постійної людности; перші оселі повстають щойно у 13-15 ст. 3). Документально стверджено, що в 16—18 ст., а навіть ще в початках століття 19-го, був значний доплив поселенців з Галичини на Закарпаття; таким чином сучасні карпатські українці не автохтони, але нащадки відносно недавніх пришельців з того боку гір.

Із трьох названих арґументів, перший не витримує серіозної критики. Як показує археологія, Карпати не були непереборною бар'єрою для торговельних зв'язків і міґрацій від передісторичних часів. Добре відомо, які тісні контакти існували між Руссю та Угорщиною від початків існування обох держав. Тим менше могли Карпати спиняти просочування поселенців, які переходили гори невеликими групами.

Другий і третій арґумент мають в собі зерно правди, але тут потрібне критичне насвітлення. Правдою є, що сама гірська полоса довгий час залишалася незамешкала. Але ж бо первісних огнищ слов'янсько - українського населення треба шукати більш на півдні, на підкарпатській низині між Земплином та Ужгородом, себто на території, що сьогодні для українців в великій мірі етнічно втрачена в користь мадярів та словаків. Українці, відступаючи на протязі віків перед натиском сильніших сусідів, скомпензували ці втрати через колонізацію насамперед підгір'я, а потім гірських долин. Щодо допливу свіжого українського елементу з-поза Карпат, то він безперечно мав місце, але це було тільки скріплювання вже існуючого на місцях східньо-слов'янського ядра.

Племінна п р и н а лежність слов'янського населення Закарпаття в передтатарській добі залишається невияснена. Були спроби зв'язувати карпатські діялекти з північноукраїнськими (п о л і с ькими чернігівськими), але радше треба думати, що ці паралелізми пояснюються збереженням деяких архаїчних прикмет в обох діялектичних групах. Існує цікавий здогад (Нідерле), що найстаршими східньо - слов'янськими поселенцями в карпатській смузі могли бути тиверці та уличі, що під натиском кочовиків відступили з Причорногор'я в більш захисні околиці. Називають теж племена дулібів та (галицьких) хорватів.

Політично Закарпаття, як і зрештою ціла східня половина пізнішої Угорської держави, перебувала в 9-му ст. під болгарською зверхністю. Німецький король Арнульф звернувся в 892 р. до болгарського володаря Владимира з проханням не продавати солі Великоморавській державі, що проти неї тоді воював Арнульф. Ця сіль походила з горішнього Потисся. Як показав чехословацький історик Халоупецький, ця закарпатська сіль уже в добі до приходу мадярів була предметом широко розвиненої міжнародної торгівлі. Населення Закарпаття безпосередньо стикалося із південнослов'янською стихією, що від неї воно щойно пізніше було відділене мадярським та румунським валом. Деякі дослідники (В. Погорелов) добачують старинні „болгаризми" в сучасних закарпатських діялектах.

Таким чином існування слов'янського населення на Закарпатті до приходу мадярів (в 895 р.), і тяглість його розвитку аж до сьогоднішнього дня, можна вважати за річ доказану. Якщо в мадярській науці були нахили це заперечувати, то тут головну ролю грали, свідомо чи несвідомо, політичні мотиви. Якщо говорити про „історичні права", треба розрізняти між історичним правом державно-політичним та етнічним. Карпатські українці, хоч до 1918 р. були безперервно під владою Угорщини, були автохтонами на своїй землі.

ПРАВДА ПРО ВОЛОДИМИРА ВАСИЛАКІ

Часопис „Українські Вісті", що виходить в Ульмі в Німеччині, видав з датою 1. травня ц.р. окремим додатком бюлетень „Ми ще повернемось". Бюлетень добре і цікаво зредаґований, є відповіддю на пропаґанду, ведену совєтським „комітетом повороту" і на видавану ним рептильку „За возвращеніе на родину". На цьому місці передруковуємо з бюлетеню „Ми ще повернемось" статтю про Володимира Василакі.

Задумана совєтським генералом М. Ф. Міхайловим штука з „українським політиком" Володимиром Василакі не вдалася. Не тільки українська, а й чужинецька п р е с а розкрила правдиве обличчя дрібного пройдисвіта, що разом із зрадником української справи Йосипом Крутієм фотографується сьогодні (чи довго ще?) поруч шефа репатріяційної акції МҐБ і закликає українських еміґрантів „вертатися до рідних країв".

Хто такий Володимир Василакі насправді?

В українських політичних колах на еміґрації віддавна добре були відомі персонажі людей, що згуртувалися довкола Демида Гулая та його, інспірованої російськими імперіялістами і ненависниками української справи, „федералістичної" акції. Одною з головних фігур цієї акції був Василакі, що заграв свою ролю мабуть найкраще і, головне, до ясного кінця.

Володимир Василакі не українець. Родом він з молдавського села біля містечка Сорок у Басарабії. Щоправда, правдиве його прізвище Васалака. Батько теперішнього „героя" був сільським православним священиком. Він ще до першої світової війни переїхав на Кіровоградщину, де мав парафію. Молодим комсомольцем він брав участь у совєтських карних експедиціях при розкуркулюванні селян. Потрапивши під час однієї з таких акцій до рук українських селян, молодий совєтчик заплатив за свої злочини досить дорогу ціну: селянські повстанці відрубали йому ногу. І ця відрубана нога мала ще не раз відігравати в житті талановитого пройдисвіта немалу ролю.

Не зважаючи на своє соціяльне походження, молодий Василакі, капіталізуючи свої чекістські заслуги, дістав змогу вчитися. Згодом переїхав до Харкова, де й залишився під час перебування німців. Працював він там з німцями і віддав до рук ґестапо багато невинних людей. Займаючи посаду завідувача міським ринком, відомий був загально як один з найбільших у Харкові хабарників і шкурників. Згодом був звільнений з цієї посади через підозріння, що він співпрацює з совєтською аґентурою.

В Німеччині Василакі негайно пристав до власовського руху, не так з переконання, як для наживи. Мав він тепленьку посаду в КОНР-і. Перебуваючи в останні дні перед катастрофою німецького фронту в Марієнбаді, в Чехії, Василакі „не встиг" виїхати і потрапив до рук большевиків. Пізніше сам частенько розповідав про цю пригоду, кажучи, що втік лісами з оточення. Звичайно, треба було бути дуже наївним, щоб вірити людині з протезою замість відрубаної ноги, щоб вона була здібна на такий мандрівничий подвиг. Треба припускати, що Василакі вже тоді отримав від МҐВ окреме завдання для праці серед еміґрантів.

Поселився Василакі на передмісті Авґсбурґу, в Гавнштетені, отже поблизу місця, яке в перші повоєнні роки було центром української політичної еміґрації. Будучи приятелем колишнього совєтського майора Якушева, який і досі перебуває в Авґсбурзі, Василакі дуже пильно стежив за особами і подіями в українському політичному світі, зокрема ж за Українською Національною Радою. Відомий був кілька років тому його процес з колишнім другом Якушевим, на якому останній перед німецьким судом сказав Василакі в лице: „Ти такий комуніст, як і я". Належачи до власовців, Василакі активізувався тоді, коли в Баварії в 1951-52 роках появився Олександер Керенський. Почувши коньюнктуру, а маючи напевно завдання щодо дезорганізації українського політичного світу, Василакі раптом призначив себе шефом власної „політичної партії", яку назвав „Українським Д е м ократичним Союзом". До цього оперетковоґо „союзу демократів" належали, крім нього, ще Ю. Г. Гудим-Левкович та якийсь майор Шулявський. Під час голосної „об'єднаної конференції українських демократичних груп" (відома Гулаївська авантура у Фюрстенфельдбруці, 6.-7. жовтня 1951 року, зорганізована за гроші російських шовіністів), Василакі заграв щось у роді ролі головного ідеолога створеного там „Українського Визвольного Руху", виголосивши довгий реферат, що був наче програмою дії гулаївців.

„Роля нашої конференції, — сказав тоді Василакі, — історична, і місце, де ми засідаємо, може бути записане до аналів нашої історії та історії всього світу!".

Всі, хто виступав по цій доповіді (Малінський, Карасюкевич, Проценко, Петровський, Ісаков, Крушель, Гудим-Левкович і Костецький) називали її „подією, один навіть заплакав. Цікаво б знати, що вони думають про свого „ідеолога" сьогодні!..

Дальші етапи гулаївщини українському громадянству відомі. Не треба було довго чекати, щоб гулаївці між собою погризлися. Найперше Василакі погризся з покійним „аґрарником" (а фактично, здається, кол. завідувачем господарського відділу Подільської Губчека — Войком), пізніше він спрягся з відомим теж „українським політиком" Володимиром Золотаренком з Вільденроту. Вони разом „скинули", до речі, тоді важко хворого, Гулая і заклали „тріюмвірат" з Левком Бондаренком. Далі Гулай, опанувавши тимчасово ситуацію, викинув Золотаренка, який паплюжив українську справу де і як міг, врешті один з гулаївців побив табуреткою і попільницею Василакі і то в бюрі „Руху" на Авґустенштрасе 37 у Мюнхені, примовляючи: „Ти совєтська сволоч, активісте ти проклятий!"...

В січні 1954 року Василакі „перебрав" владу і почав „переставлятися на українські позиції", шукати контакту з українськими політичними групами і шукати разом з Бондаренком „підтримки" в Американському комітеті.

Виступаючи в своїй новій ролі, Василакі публічно заявив, що він „був Савлом, а тепер став Павлом" та що він любить неньку Україну. Одначе водночас підтримував вірнопідданчі зв'язки з провідними російськими шовіністами з НТС, від якого одержував довший час гроші для видавання „Нової України", за що головному редакторові органу НТС „Посев" Романову дякував навіть окремим принизливим листом...

Ставши головою „УВР", Василакі жив по-панському. В Авґсбурзі при жінці, звичайно годі було користати з дарів „нового курсу". Зате в Мюнхені, в готелі „Голлянд", можна було користати з усіх розкошів життя. Ледве чи захоче „політик" і „професор" Василакі розповісти своєму новому другові Крутієву та товаришеві генералові Міхайлову, скільки то п'ятдесяток і соток повтискав він до рук похмільним мюнхенським красуням сумнівної репутації в околиці відомого Штіґельмаєрпляцу. В східньому Берліні ледве чи можна буде щось таке пережити. Звичайно, там легше робити із зненавиджених совєтами діячів еміґрації п'яниць та відвідувачів шинків, ніж розповідати про недавнє власне дуже веселе й дуже пікантне минуле.

Як виходить, Василакі, дарма що людина з протезою, умів жити: навіть дуже обережних і недовірливих німців переконав, що нещасну ногу втратив у боротьбі за „Фатерлянд" з большевиками на фронті й інкасував щомісячно по 180 марок ренти. Словом, брав, де міг і як міг, щоб тільки плавати в маслі.

Чи товариш генерал Міхайлов і далі буде до цього типового пройдисвіта з широкого степу пореволюційної України ласкавий? Якщо він і далі збиратиме довкола свого круглого столика отаких типів (про славні й неславні діла товариша Крутія напишемо іншим разом), як Василакі, то ледве чи його голосна акція заманювання еміґрантів дасть сподівані наслідки. А коли не дасть, то тоді і товаришу генералові солодко не буде. Ой не буде!

ПРИРОДА І ЛЮДИ

Два американці пішли поза місто, щоб там, на лоні природи, подалі від цікавих вух і очей, поговорити про дорожнечу, про безробіття, про зростаючу загрозу війни, про надмірні податки і...

... що з того вийшло.

— 0 —

Таку карикатуру на американську дійсність і з такими підписами вмістив московський журнал „Огоньок" (ч. 24 за червень м. р.). Совєтський художник Ю. Ґанф, що цю карикатуру намалював, має не абияку фантазію. Але, як відомо, властивістю фантазії є те, що вона, в іншій проєкції, оперує фактами і явищами, знаними людині з реального її життя. Так вийшло і з совєтським художником. В Америці він ніколи не був і карикатуру на цю країну намалював так, як підказала йому совєтська дійсність.

Отже, на долішньому малюнку бачимо: 1) на задньому пляні тюрму з типовими лише для совєтських тюрем „козирками" на вікнах (тільки треба було б дати їх внизу вікон); ніде в світі, крім „країни побудованого соціялізму", таких „прикрас" на тюремних вікнах, що закривають від в'язнів навіть сонце, — немає; — 2) перед тюрмою видно, як виїжджає з ґаражу відомий кожному підсовєтському громадянинові „чорний ворон", — авто, призначене для того, щоб перевозити совєтських громадян з тюрми в МҐБ до слідчого на допит, і навпаки; 3) зліва: типова комісія для чистки совєтського державного апарату від усяких ворожих елементів, а зокрема „буржуазних націоналістів"; 4) з правого боку вгорі, з дерева, виглядає клясичний совєтський „сексот" — секретний сотрудник МҐБ, очі і вуха большевицько-московського режиму; 5) нижче з правого боку: типовий совєтський кіоск, де можна купити єдину в СССР річ, що продається без черги — московську „Правду", і 6) в центрі — совєтські громадяни, які вийшли були поза місто, щоб на лоні природи поговорити про дорожнечу, зростаючу загрозу війни, надмірні податки і т. д., і т. ін. — і що з того вийшло.

Впродовж 60-х днів можна буде нащепити всі шкільні діти

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер заявив на пресовій конференції, що буде стільки вакцини д-ра Солка, що впродовж найближчих 60-х днів можна буде нащепити проти поліо всі шкільні діти першої і другої кляс, які найбільше наражені на захворіння на цю недугу. Президент сказав, що вже зовсім змаліли ті труднощі зі щепленням дітей, які недавно існували. Д-р Солк, заявив, що це не буде шкідливе, коли деякі діти дістануть друге щеплення дещо пізніше, бо перше щеплення забезпечує проти поліо довший час. Досі нащеплено проти поліо, казав президент, більше як 5,500,000 дітей, між якими був і один його внук, який є учнем першої кляси в Форті Лівентворті, Кензас (семирічний Дейвід Айзенгавер).

Спорт

НАШІ ПЕРЕМОГИ НА ФУТБОЛЬНИХ МАЙДАНАХ

Неділя 5 червня ц. р. відзначилась дуже добрими результатами наших бутболістів на терені Америки і Канади. В Торонті УСК Тризуб переміг Італію 1:0 по стрілі Білоуса III. СТ Україна, чемпіон НЛ Онтеріа потвердила свою неуступчиву позицію в напрямі вдержання „футбольної булави" в найбільшому центрі футбольного життя, розторощивши найбільшого свого суперника Олстер Юнайтед 5:0 (!). Поразка Редгендерів вияснила на крок ситуацію першенства, бо Олстер залишився позаду України на 1 точку. Габа — „скороногий центр України" вбив в сітку претендента на лідера НЛіги трое воріт, два інші цільні стріли в славу Торонтської України реєстрували Стецьків і Л. Дичківський. В Шикаґо УАСТ Леви постарались про погром Словака, одної з цільних команд Іллиной рахунком 4:1. Наш туз-ветеран Бодьо Куцан позволив собі тим разом на приємний подарунок „Левам" у формі трьох ґолів. СК Тигри перемогли 2:0 Аполльо. Також цінним вислідом похвалилась Монтреальська СТ Україна, яка виграла в останній фазі-секунді точку в зустрічі з лідером Квібецької Ліги — Стелко 1:1. На місцевому ґрунті в Вамбруку на дорічному пікніку Січі — УСК-у організатори виграли проти комбінації Тризуб, Филаделфія — Стріла, Трентон 3:2. В нижчих клясах резерв Україна Іб Торонто ремісувала з Олстер Іб 1:1, Леви Іб Шикаґо побили Словак Іб 6:1, одною невдачею була поразка СК Крила Шикаґо, які програли в 1. Дивізії Н. Ліґи до Арсеналу 2:3.

Поверх 10,000 глядачів приглядалось змаганням наших команд.

ФУТБОЛ В СОВЄТАХ

В 8-му колі першенств СССР команди України відбули матчі на виїздах. Динамо Київ втратило 2 точки проти „Трудові Резерви" у Ленінграді 0:2, коли донбаський Шахтяр ремісував в столиці Білорусі, Мінську, проти тамошнього Спартака 1:1.

УКРАЇНСЬКІ КОМАНДИ РЕМІСУЮТЬ

В п'ятому колі гор за футбольне першенство СССР, кляса майстрів „А" обі українські команди добули по 1 точці. „Шахтяр", Сталіно ремісував у Москві проти „Льокомотив" 1:1. Київське „Динамо" було гостями в столиці Грузії, Тифлісі й привезло після завзятої гри 1 точку по нерішеній з „Динамом" 2:2. Сензацією 5 рунди, це перемога ПДК над „Спартаком" Москва 3:1.

Богдан Прудиус.

С. К. КРИЛА — АРСЕНАЛ 2:3 (1:2).

Шикаґо. — Польська дружина „Арсенал", яка разом з „Крилами" увійшла в тому сезоні до першої дивізії, зуміла здобути від сумівців дві цінні точки. Вже в першій хвилині поляки здобувають ворота через незрозуміле заграння оборони. Підбадьорені першим вдалим випадом вони перебирають в свої руки гру. Їх акції щасливо ліквідує оборона і воротар О. Рибій. В п'ятнадцятій хвилині правий лучник Мирон Мандзій з подачі П. Гнатова вирівнює стан, але не на довго, бо через кілька хвилин поляки знову забивають м'яч у сітку. „Крила" мають ще шансу вирівняти з карного копу, якого одначе не використовують (стріл у поперечку). Мабуть та друга невдача вплинула від'ємно на цілу дружину, котра на кожній лінії загравала хаотично. Друга половина не принесла бажаних змін. Стрілившии треті ворота, „Арсенал" починає грати на час. Подиктований карний коп проти поляків стрілом М. Скочиляса підносить вислід до 2:3. До кінця змагань він остає без змін. Ці змагання „Крила" заграли найслабше в тому сезоні. Це був мабуть один з тих поганих днів, в якому ніщо не виходило.

Віримо, що наступні змагання з Гайзою „ККрила" заграють у своїй дійсній формі.

В. К.

Президент Айзенгавер вітає новоїменованого заступника адміністратора для здійснення іміґраційного закону Пієрса Дж. Ґереті. — Приявні: державний секретар Доллес і МекЛавд, шеф державного департаменту безпеки.

Американський Леґіон і ветерани неоднозгідні в справі зміни іміґраційного закону

Вашинґтон. — Представники Американського Леґіону і Американського Ветеранського Комітету зізнавали на Сенатській Правничій Підкомісії, яка веде переслухання в справі зміни іміґраційного закону, запропонованої президентом Айзенгавером. Представник Американського Леґіону заявив, що його організація противиться будь-яким змінам в іміґраційному законі, а представник Американського Ветеранського Комітету адвокат Дейвід Карлайнер сказав, що ветерани є за лібералізацію теперішнього іміґраційного закону в тому дусі, як домагаються президент Айзенгавер і демократичний сенатор Герберт Лімен. Сен. Лімен і губернатор стейту Мічіґен Дж. Меннен Вільямс, які зізнавали в цій самій справі, твердили, що теперішній іміґраційний закон незадовільний, і домагалися його зміни. Представник американських ветеранів заявив, що „успішна американська економіка потребує більше людей", і обвинувачував Леґіон в недостатній вірі у здібність американської економіки абсорбувати кілька сот тисяч утікачів.

ШІЛІ ПРО НЕДОСТАЧІ В ПРОУКЦІЇ ВАКЦИНИ Д-РА СОЛКА

Вашинґтон. — Генеральний лікар з Уряду Публічного Здоров'я д-р Ліонард А. Шілі заявив, що настала була перерва в щепленні вакциною д-ра Солка тому, що під час масової і поспішної продукції цього ліку фірми не дотримувалися стисло формули д-ра Солка і внаслідок цього до вакцини дісталися живі віруси. Д-р Солк не зайняв ще становища до вияснення д-ра Шілі, бо ще не мав його повного тексту. Ось головні пункти вияснення д-ра Шілі: 1. Дотеперішній досвід продуцентів показує, що „в процесі неактивізації вірусів не дотримувалися продуценти рецепти д-ра Солка. 2. Федеральний уряд не міг робити інтервенції в цій справі, бо не мав ще був потрібних статистичних даних в цій справі. 3. Ті звіти, які предкладали продуценти вакцини Урядові Публічного Здоров'я, не давали матеріялу до належної оцінки складу вакцини. На основі дотеперішніх досвідів переорганізовано контролю продукції вакцини, покликуючи до життя окремий Відділ Біологів, який має право контролювати продукцію вакцини. Деякі прихильники д-ра Солка твердять, що ця переорганізація свідчить про те, що уряд признається мовчки до помилки в цій справі. Цей новий контрольний відділ зорганізований на місце давнішої Лябораторійної Біологічної Контролі.

Дрібні Вістки

● **Американські бази** в Еспанії — 4 великі летовища і 5 морських летунських баз — будуть цілком готові щойно за чотири роки. З призначених Конґресом у минулому році на їх будову чи розбудову 130 мільйонів долярів одержано до розпорядження 60 мільйонів, а зужито 5 мільйонів.

● **Новий німецький міністер** закордонних справ, Гайнріх фон Брентано, — аристократ давнього італійського походження, чільний правник, письменник і політик, відомий з своєї елеґанції. Зате новопризначений військовий міністер, Теодор Блянк, це — син робітника, самоук, непопулярний через свою замкнену, і шорстку вдачу, але першорядний знавець усіх можливих родів зброї і способів військового вишколу. Теодор Блянк служив у Вермахті, як старшина нижчого ступня.

● **Моше Шаретт**, ізраїльський прем'єр, подав скаргу генералові Бернсові, голові Комісії ОН для нагляду за додержанням перемир'я в Палестині, що єгипетські вояки постійно закрадаються на жидівську територію і підміновують шляхи, що ними їдять патрулі. Це буцімто головна причина кривавих жертв, стрілянини і скарг в Об'єднаних Націях.

● **Фабрика літаків „Даґлес"** працює над будовою турбомоторового транспортового літака, який матиме швидкість 550 миль на годину. Він зможе перевозити 125 пасажирів без затримки з Америки до Европи. Лет з Ню Йорку до Парижу триватиме коло шістьох годин, і відбуватиметься без огляду на стан погоди.

● **В Гавстоні**, Тексас, родина Джана Р. Крістмеса погодилася впродовж 72-ох годин перебути в бомбосховищі, щоб випробувати його придатність для цивільної оборони. Ця родина складається з самого Р. Крістмеса, його дружини, 13-річного сина та 11-річної доньки. Її вибрано на цю пробу з 200 зголошених родин.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПАЛМЕРТОН, ПА. — В-во св. о. Николая Відд. 369 повідомляє, що піврічні збори відбудуться в п'ятницю, 17-го червня, о год. 6-ій попол., в церковній залі. Проситься всіх членів прибути на збори, буде звіт контролі відділового майна за I піврік. — Управа.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Т-во Укр. Січ Відд. 170 повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 19-го червня, о год. 6-ій веч. в УНДомі 183 Fleet St. Проситься членів громадно прибути, вирівняти свої вкладки як також забрати свої чеки дивіденди від УНС. — І. Грабар, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. — Відд. 73 повідомляє, що піврічні збори відбудуться в суботу, 18-го червня, о 7-ій год. веч. в залі St. George, 36 Pocasset Ave. Проситься членів прийти, вислухати звіту контрольної комісії, вирівнати залеглі вкладки і забрати дивіденду. — Управа.

КЛІВЛЕНД, О. — С-во Преч. Діви Марії Відд. 112 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 19-го червня, в церковній залі після 3 і 4 Сл. Божої. Проситься прийти і забрати чеки дивіденди, яких не буде висилатися поштою. — М. Купер, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Піврічні збори Б-ва св. о. Николая, Відділ 5 відбудуться в суботу, 18. червня, о год. 7:30 веч., в залі У. Д. Гор. Клюбу, 25-06 — 31 St. Проситься всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до рішення, а крім того кожний дістане чека дивіденду від У. Н. Союзу. Просимо всіх членів розібрати білети на пікнік, щоб не висилати кожному поштою. Довгуючих проситься вирівняти свій довг. Просимо українців, щоб вписували своїх дітей до УНСоюзу. — М. Ливицький, предс.; Г. Василик, кас.; П. Барнич, секр.

БОФАЛО, Н. Й. — Б-во св. о. Николая, Відд. 127 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 19-го червня, зараз по великій Службі Божій, в церковній залі при Філмор і Онейда вул. Урядники полагоджують справи майже кожної неділі в згаданий час і залі. Просимо членство сповняти свої обов'язки, а членів, які були суспендовані проситься вирівняти свої залеглости, щоби можна прийняти наново. Також буде роздача дивіденд, які треба забрати на зборах. Пригадується зголошувати своїх знайомих в члени УНСоюзу. — І. Була, предс.; П. Володка, фін. секр.; М. Левицький, рек. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Б-ва св. Івана Хрестителя Відд. 270 вібудуться в неділю, 19-го червня, о год. 3-ій попол., в УНДомі. Проситься членів прибути на збори і заплатити місячні вкладки до виповнення касових книжок для піврічної контролі. — В. Бутковський, рек. секр.

ЕЛМАЙРА, Н. Й. — Т-во ім. І. Франка Відд. 271 повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 19-го червня, о год. 2-ій попол., в українській залі на Лакаванна Евеню. Просимо всіх членів прибути, вислухати звіту діловодства та звіту делеґата з 6-го Конґресу УККА. Рівнож буде роздача дивіденди та багато інших справ до полагодження. — І. Чопко, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во ім. І. Франка Відд. 83 повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 18. червня, о год. 6:30 веч., в домі У. А. Горожан, 847 Норт Френклин вул. Проситься членів прибути на збори на яких одержите свою дивіденду. Довгуючих членів проситься вирівняти свої вкладки. — С. Чорномаз, секр.

СТ. ЛУЇС, МО. — Піврічні збори Т-ва св. Володимира Відділ 179 відбудуться в неділю, 19-го червня, о год. 2-ій попол., в УНДомі 2838 Маґнолія вул. Проситься всіх членів прийти на ці збори і вирівняти свою залеглість. Буде також роздача дивіденди від УНС, просимо забрати. — М. Дмитришин, пр.; М. Кульчицький, кас.; М. Паращак, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. — Піврічні збори Т-ва Запорозька Січ Відділ 347 відбудуться в неділю, 19-го червня, о год. 2-ій попол., в залі, де звичайно. Просимо всіх членів прийти. Контрольна комісія здасть звіт з діловодства за 6 місяців і є другі справи до полагодження. — С. Патен, предс.; С. Чопик, кас.; Г. Тимчій, секр.

МІННЕАПОЛІС, МІНН. — Відділ 385, Т-во Запорозька Січ подає до відома всім членам, що в неділю, 19-го червня, о год. 12-ій зараз після Богослуження відбудуться в церковній залі укр. кат. церкви піврічні збори. Присутність всіх членів обов'язкова. — П. Федорців, пр.; Д. Татарин, рек. секр.

ГУДСОН, Н. Й. — Б-во св. Арх. Михаїла Відділ 476 повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що піврічні збори відбудуться в неділю, 19-го червня, зараз по Службі Божій, в парафіяльній залі, Савт Секін Парнісон вул. ч. 59-69. Обов'язком кожного члена бути на піврічних зборах, маємо важні справи до вирішення і буде роздача членських дивіденд. Напоминається тих членів, які довгують до відділу, щоб вирівняли свої залеглі вкладки. — Управа.

ОМАГА, НЕБРАСКА. — Т-во Карпати Відділ 356 повідомляє всіх членів, що чвертьрічні збори відбудуться в неділю, 19-го червня, в церковній домівці зараз по Службі Божій. Проситься всіх членів прибути на збори, бо є важні справи до полагодження, як рівнож секр. буде збирати вкладки за місяць червень. — П. Ващишин, предс.; А. Столярський, кас.; М. Депа, секр.

КАНЗАС СИТІ, КОН. — Б-во св. Володимира Відділ 323 повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що піврічні збори відбудуться в неділю, 19-го червня, о год. 1-ій пополудні, в домі Б-ва 10 North Ferree. Проситься всіх членів прийти на ті збори, бо є важні справи до полагодження. — Т. Боруцький, предс.; В. Феден, кас.; Д. Яремко, секр.

Посмертна Згадка

КСЕНЯ ДЗУБАК, членка Б-ва св. Василія Відділ 168 УНСоюзу в Перт Амбой, Н. Дж., померла 1-го червня 1955 р., проживши 70 років. Покійна родилася в с. Черче, пов. Рогатин, Зах. Україна. Полишила в смутку трьох синів, Дмитра, Стефана і Василя, дві дочки і 8 внуків. Похорон відбувся 4 червня в присутності Родини, Членів Б-ва і Знайомих. Похоронено на цвинтарі Кловер ліф, Вудбридж, Н. Дж. — В. Її П.!

Г. Бабин, секр.

ТАРЗАН, ч. 3477. Втікачі.

— Це було дійсне нещастя, — перервав ватажок. — Ми походимо з півночі, але арабські торгівці невільниками робили своїми рушницями таке спустошення, що ми мусіли втікати.

— Вони полювали на нас немов на тварюк, але деяким вдалося втекти.

— Навіть тут, далеко в джунґлях, мусимо відбивати їх часті рейди.